

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL SUTIKIMO
REORGANIZUOTI VIEŠĄJĄ ĮSTAIGĄ TRANSPORTO KOMPETENCIJŲ AGENTŪRĄ“
PROJEKTO
(TAP-19-1752(2); TAIS NR. 19-9609(4))**

2020-03-20 Nr. NV-761

Vilnius

Įvertinę Projekto, patikslinto pagal 2019 m. spalio 22 d. Teisės grupės išvadoje Nr. NV-2957 pateiktas pastabas ir pasiūlymus, atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams ir teisės technikos reikalavimams, pastabų ir pasiūlymų neturime, nes, nevertinant jo pagrįstumo, siūlomas sprendimas - kai viešoji įstaiga reorganizuojama skaidant į dvi atskirtas viešąsias įstaigas, po to viena iš jų likviduojama, jos turtas perduodamas valstybei ir po to šis turtas perduodamas valstybės įmonei valdyti, naudoti bei juo disponuoti patikėjimo teise – yra teisėtas į manomas pagal galiojančius teisės aktus.

Nepaisant to, norime atkreipti dėmesį į tai, kad (kaip rašoma ir Susisieikimo ministerijos teikime) galiojančios Viešųjų įstaigų įstatymo nuostatos (3 straipsnio 2 dalies 2 punktas) numato, kad viešajai įstaigai *neleidžiama „neatlygintinai“* perduoti viešosios įstaigos turtą nuosavybėn, pagal patikėjimo ar panaudos sutartį viešosios įstaigos dalininkui ar su juo susijusiam asmeniui, išskyrus šio Įstatymo 17 straipsnio 10 dalyje numatytą atvejį“ (t.y. kai viešoji įstaiga yra likviduojama), o šio straipsnio 3 dalies 3 punkte apibrėžiama, kad su dalininku susijęs asmuo yra „*juridinis asmuo, kurio dalyvių susirinkime daugiau kaip pusę balsų turi viešosios įstaigos dalininkas*“.

Šiuo atžvilgiu būtina paminėti, kad pagal Civilinio kodekso 2.82 straipsnio 2 dalį „kiekvienas juridinis asmuo *turi turėti* vienasmenį ar kolegialų valdymo organą ir *dalyvių susirinkimą, jeigu* steigimo dokumentuose ir *juridinių asmenų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose nenumatyta kitokia organų struktūra*.“ Lietuvos teisėje yra įprasta, kad kai kurių teisinių formų juridiniai asmenys, pvz., biudžetinės įstaigos, neturi dalyvių susirinkimo. Taip pat ir Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo 9 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyta, kad šios teisinės formos juridinių asmenų „organai yra *įmonės savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija* ir vienasmenis valdymo organas – įmonės vadovas <...> įstatuose gali būti numatytas ir kolegialus įmonės valdymo organas – valdyba“, t.y. valstybės įmonės neturi dalyvių susirinkimo: šio įstatymo 4 straipsnyje taip pat numatyta, kad „Valstybės įmonės savininkė yra valstybė. Valstybės įmonės

savininko teises ir pareigas valstybė įgyvendina per Vyriausybės įgaliotą valstybės instituciją. Valstybės įmonės savininko teises ir pareigas *įgyvendina viena valstybės institucija*.“ Todėl pagal šias nuostatas yra akivaizdu, kad dalyvių susirinkimas iš principo yra neįmanomas valstybės įmonėje.

Atitinkamai atkreipiame dėmesį, kad minėtoji Viešųjų įstaigų įstatymo nuostata tiesiogiai išskiria tik tų teisinių formų juridinius asmenis, kurie turi *dalyvių susirinkimą*.

Šiuos argumentus taip pat patvirtina ir aptariamų Viešųjų įstaigų įstatymo normų paskirtis. Aptariamasis draudimas ir susijusio asmens sąvoka buvo įtvirtinti priėmus 2004 m. sausio 27 d. Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo pakeitimo įstatymu Nr. IX-1977. Nors šio įstatymo projekto aiškinamajame rašte apskritai nėra užsimenama apie aptariamų nuostatų tikslus, vis dėlto jas paaiškina kitos šio įstatymo priėmimo aplinkybės. Visų pirma, svarstant įstatymo projektą Seime du Seimo nariai, V. Karbauskis ir N. Steiblienė, teikė panašius pasiūlymus projektui, pagal kuriuos buvo siūloma visiškai uždrausti bet kuriam asmeniui „neatlygintinai perduoti viešosios įstaigos turtą nuosavybėn, pagal patikėjimo ar panaudos sutartį“, išskyrus likvidavimo atvejį. Nors šioms pasiūlymams pritarė keletas Seimo komitetų ir netgi iš pradžių buvo pritarta Seimo posėdyje svarstant projektą, vis dėlto pagrindinis Seimo Ekonomikos komitetas šioms pasiūlymams nepritarė (žr. 2002 m. birželio 24 d. ir liepos 1 d. komiteto išvadas), jiems nebuvo pritarta ir priimant įstatymą Seimo plenarinio posėdžio metu (žr. 2004 m. sausio 27 d. Seimo šešiasdešimtojo (470) posėdžio medžiagą). Todėl akivaizdu, kad įstatymų leidėjas nusprendė nustatyti tik apibrėžtą ratą juridinių (ir fizinių) asmenų, kuriems yra neleidžiama perleisti viešosios įstaigos turtą. Todėl šiomis normomis nebuvo siekiama apsaugoti kreditorių interesus (kurie, be to, turi teisę ginčyti skolininko sudarytus sandorius – žr. Lietuvos apeliacinio teismo 2014 m. vasario 3 d. nutartį, priimtą civilinėje byloje Nr. 2A-225/2014), nes jos nenumatė draudimo perduoti turto apskritai, o tik neatlygintinai ir tik pačiam dalininkui ar su juo susijusiems asmenims.

Pradinėje Vyriausybės teikto Viešųjų įstaigų įstatymo projekto redakcijoje (ir vėlesnėse patobulintų projektų redakcijose) susiję asmenys, kuriems draudžiama perleisti turtą, buvo apibrėžti kaip „juridinis asmuo, kurio organe daugiau kaip pusę balsų turi viešosios įstaigos dalininkas“ (įstatymo projektai Nr. IXP-1490, Nr. IXP-1490(2) ir Nr. IXP-1490(3SP)). Tik vėliau ši nuostata buvo patikslinta pagal 2004 m. sausio 12 d. Seimo narės S. Burbienės pasiūlymą, kuriam pritarė Seimo Ekonomikos komitetas (žr. 2004 m. sausio 14 d. protokolą išrašą Nr. 1), ir žodžius „valdymo organe“ pakeitė žodžiais „dalyvių susirinkime“. Tai tik patvirtina, kad susijusį asmenį buvo siekiama apibrėžti per įtaką būtent dalyvių susirinkime, o ne bet kuriame organe (valdymo organe): „tai buvo „formali pataisa, nes per tą laiką, kai buvo svarstomas įstatymo projektas, įsigaliojo kai kurie kiti įstatymai. Todėl valdymo organas neatitinka to, ką mes dabar sakome – dalyvių susirinkimas. Todėl mes turime ir keisti būtent, kad dalyvių susirinkimas, nes valdymo organas yra

ne tas, kas būtent čia turėta anksčiau galvoje“ (2004 m. sausio 20 d. Seimo penkiasdešimt šeštojo (466) posėdžio medžiaga). Taip pat šiame kontekste reikia atkreipti dėmesį į tai, kad tuo metu, kai Vyriausybė pateikė projektą Seimui su siūlymu apibrėžti susijusį asmenį kaip „juridinis asmuo, kurio organe daugiau kaip pusę balsų turi viešosios įstaigos dalininkas“, galiojančiame Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatyme buvo nustatyta, kad valstybės įmonės „būtinai valdymo organas yra administracija“, o steigėjo sprendimu įmonėje gali būti sudaroma ir valdyba (9 straipsnis). Akivaizdu, kad Vyriausybė aiškiai suprato ir siūlė, kad aptariama nuostata nebūtų taikoma valstybės įmonių (ir kitų juridinių asmenų, kurie neturi dalyvių susirinkimo ar kito analogiško „organo“), atžvilgiu, kurie tokio organo, kuriame dalininkas būtų turėjęs daugiau kaip pusę balsų, apskritai neturėjo.

Manytume, kad šių Viešųjų įstaigų įstatymo normų paskirtis – apsaugoti valstybės, kaip viešosios įstaigos dalininko, interesus tais atvejais, kai ji perduoda turtą viešajai įstaigai, bet jos turimos dalys viešojoje įstaigoje nesuteikia galimybių užkirsti kelio tokiems sprendimams, kurie galėtų būti laikomi įrankiu „išplauti“ turtą. Todėl nėra jokių argumentų teigti, kad valstybė įvedė normą norėdama kontroliuoti pačią save nuo tokių veiksmų arba apriboti tokio turto perdavimą valstybės įmonei, kurios savininkė yra pati valstybė.

Galiausiai atkreipiame dėmesį, kad galiojančio Viešųjų įstaigų įstatymo 16 straipsnis, kuris iš esmės leidžia viešąją įstaigą pertvarkyti tik į biudžetinę įstaigą, kai viešosios įstaigos savininkas yra valstybė arba savivaldybė, sistemiškai patvirtina šį požiūrį.

Todėl manytume, kad Viešųjų įstaigų įstatymas neužkerto kelio viešajai įstaigai neatlygintinai (o tuo labiau atlygintinai) perduoti turtą valstybės įmonei, nebent pati valstybės įmonė yra tokios viešosios įstaigos dalininkė.

Teisės grupės vyriausiasis patarėjas

Deividas Kriaučiūnas

Deividas Kriaučiūnas, tel. 870663817, el. p. deividas.kriauciunas@lr.lt